

Iannis Markópulos i la música grega

Iorgos Kondogiannis
Traducció: Jaume Almirall

Entrevista realitzada a Iannis Markópulos pel periodista Iorgos Kondogiannis, el 28 d'octubre de 1972, i publicada originalment al diari *To Vima* [La Tribuna] vuit dies després, el 6 de novembre, amb el títol «Iannis Markópulos parla de la música i dels seus gasos contaminants». El mateix diari la reproduïa l'11 de juny de 2023, l'endemà de la mort del cèlebre compositor; es troba en <https://www.tovima.gr/2023/06/11/istoriko-arxeio/o-giannis-markopoulos-kai-i-elliniki-mousiki-syentyksi-tou-sto-vima/>

Com observa, per a l'ocasió, el periodista Iannis Th. Diamandís, Markópulos, «sempre conseqüent amb les seves idees i punts de vista, treballant incansablement, va deixar la seva profunda empremta en la cultura grega, donant expressió, però també obrint noves vies a les nostres realitzacions i arrels». En l'entrevista oferta més de cinquanta anys enrere, afegeix, Markópulos «parla de la música grega i de la manera com ell mateix la va "llegir" i va decidir aproximar-s'hi».

Pots caracteritzar la teva música? És artística amb elements tradicionals, contemporània, popular? Què és?

El terme artístic l'he utilitzat en les notes a les *Cançons populars de Creta*, i té el significat de la persona que té per treball agafar materials de la naturalesa i construir o, moltes vegades, renovar.

En tot cas, la cançó és conquesta artística, com la casa. Tries materials i l'edifiques d'acord amb les necessitats. La cançó col·lectiva és llei de molts amb un moderador.

Abans de cada cançó hi ha el compositor, igual que rere cada casa el seu constructor. Seria absurd dir que no hi és. Els que vénen després, si no afegeixen res, igualment conserven les cançons del vell compositor-poeta.

Totes les nostres cançons que són fortes i indestructibles van sorgir de la necessitat. No necessitat – no cançó. I si la necessitat és una terrible explosió col·lectiva, i en ella vida i mort tenen innumerables significats, llavors tenim grans cançons.

Avui no ha canviat la necessitat que sorgeixi una cançó amb els ingredients que porta cadascú de nosaltres. Les cançons que no sorgeixen d'una necessitat i no expressen allò que succeeix són residus i representen els gasos de combustió en l'aire que respirem.

Faig aquest paral·lelisme perquè el verí i la contaminació no es veuen.

A més dels instruments orientals fas servir-ne també d'occidentals, la guitarra...

Res no és occidental. Fins i tot el seu orgue, el seu orgue de les esglésies, els el van prestar els nostres avantpassats. Ja prou d'Occident! Aquella gent són bons clients nostres i estudiosos de la nostra cultura, res més...

Mozart, Bach...

No respondré directament. Tinc por de dir el que sento. En la nostra música hi ha tres-cents modes. Occident només en té dos, el major i el menor. Han construït un edifici que... ho deixo córrer.

Els monjos de Bizanci, que tenien les coses santes d'Àsia, se'n burlaven. No et dic res més. M'agrada més una columna dòrica que no una església gòtica.

Al conservatori vas estudiar música occidental.

Abans d'estudiar havia cantat a Ai-Iorgi d'Ieràpetra i conservava els ritmes de les lires. Tocava el violí popular i *daüli*. Toco la flauta i el clarinet, i una mica el llaüt.

Van intentar castrar-me en els conservatoris durant deu anys. En vaig sortir una mica malalt i d'alguna manera encara ho estic. Me'n vaig escapar pels pèls, com el meu amic Nikos Stefanu de l'avió.¹

Conec la notació europea, però encara conec millor la nostra música local, que és obra de l'atzar, la posició del nostre país. L'Àsia ha portat i porta encara milers de sons.

¹ Es refereix al pintor i escenògraf Nikos Stefanu, que, el 1972, va sobreviure a un accident d'aviació d'Olympic Airways, amb nombroses víctimes.

L'Àfrica, milers de ritmes i volums primitius. És aquí on es produeix la barreja. Som un teatre. De dreta i esquerra ve la dansa d'Àsia i d'Àfrica. L'assumpte es forma i es formarà a partir d'aquests ingredients. A les grades superiors, llavors, hi haurà els europeus.

Això significa que no aproves el treball dels altres compositors a Grècia?

Cadascú fa el seu treball, que és respectable encara que siguin gasos de combustió. Si se n'adona, ho deixa estar i canvia de feina.

No creus que el públic pot comprendre i classificar correctament?

Les classes populars tenien i tenen els seus propis compositors. Diguem que els treballadors es distreien amb les cançons de Tsitsanis i de Vamvakaris. La classe burgesa amb Atik i Gúnaris.

Khatzidakis (més endavant d'ell Tsarukhis, Elitis, Engonópulos —que en un vell poema seu es refereix a la cantant popular Marika Polítissa— van descobrir la cançó popular) és el ..., en el bon sentit, de la música rembétika en la classe burgesa.

Les classes populars ni hi ha guanyat ni hi ha perdut. La burgesa, en canvi, de seguida va substituir els compositors lleugers per Khatzidakis, i ben fet que va fer.

Les teves cançons, a qui es dirigeixen? No es dirigeixen als burgesos?

Avui dia hem arribat a una societat sense classes. Vull dir: els fills dels treballadors i els fills dels burgesos són amics i tenen els mateixos problemes. En aquest àmbit escric. Tinc els mateixos problemes que ells. Si vols, porto antics records seus.

Però jo mai no diré que el nostre país és conegut a Occident per l'uzo, els «opa! opa!» i el sirtaki. I si no saben qui som, si no som coneguts, no té cap importància. És aquí que se'ns coneix.

El gran públic, tanmateix, avui escolta cançons de Voskópulos.

Tot coexisteix. La gent ho jutjarà millor. Milers d'escriptors no van enterrar la veritat de Makrigiannis. Jo, sobre la taula, tinc la fotografia del meu amic Nikos Xiluris.

Pel que dius, sembla que respectes molt la música popular...

La música popular no existeix. Tenim dues músiques. La religiosa i la profana. La profana és lliure, la religiosa tota sola s'ha fet les seves lleis. Ha produït el ritme, els instruments, els modes bàquics per obtenir la iniciació.

Molts t'han criticat perquè vas adaptar les «Cançons populars de Creta».

A Creta les canten de manera diferent. A la part oriental s'acompanyen de «daüli»,² a la part occidental no. Aquí les anomenen d'una manera, allà d'una altra. A Xiluris les hi vaig ensenyar jo el 1961. Les havia tornat a treure llavors. És un treball meu sobre les «Cançons populars de Creta». Divuit persones i un moderador (jo) i un protagonista (Xiluris) als estudis de *Columbia* vam dir coses indescriptibles en una explosió grupal, les hores que van caldre i un any de treball previ.

La major part del nostre material era de Creta. La resta, de tot arreu. I Creta el té, aquest, de molts indrets de les dues parts de l'Epir.

En tot cas, les meves «Cançons populars de Creta» són sense instruments americans elèctrics. I seguiran una via separada de la les altres cançons que han continuat essent locals.

Els qui m'escolten i em comprenen ho entenen, que m'insultin dient que les he adaptades.

² Mena de tambor.